

Sygnatura akt I C 599/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 sierpnia 2018 r.

Sąd Rejonowy w Kamiennej Górze I Wydział Cywilny w następującym składzie:

Przewodniczący: SSR Marek Dziwiński

Protokolant: Magdalena Mastej

po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 17 sierpnia 2018 r. w Kamiennej Górze

sprawy z powództwa (...) Finanse Spółka Akcyjna z siedzibą w P.

przeciwko S. B.

przy udziale interwenienta ubocznego B. (...) Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty z siedzibą w G.

o zapłatę

I zasądza od pozwanej S. B. na rzecz strony powodowej (...) Finanse Spółka Akcyjna z siedzibą w P. kwotę 1.935,87 zł (słownie złotych: jeden tysiąc dziewięćset trzydzieści pięć i 87/100) wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 23.02.2017 r. do dnia zapłaty;

II dalej idące powództwo oddala;

III zasądza od strony powodowej (...) Finanse Spółka Akcyjna z siedzibą w P. na rzecz pozwanej S. B. kwotę 1.134,89 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Sygn. akt I C 599/17

UZASADNIENIE

Strona powodowa (...) Finanse S.A. w P. wniosła o zasądzenie od pozwanej S. B. kwoty 5 943,66 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty oraz o zwrot kosztów postępowania według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu strona powodowa wskazała, że łączyła ją z pozwaną umowa pożyczki, która miała zostać spłacona przez pozwaną w 62 tygodniowych ratach po 110,57 zł. Strona powodowa podała, że z powodu opóźnień w spłatach rat zostały naliczone odsetki za opóźnienie oraz podjęto czynności windykacyjne. Strona powodowa dodała, że umowę wypowiedziała w dniu 18.11.2016 r., a na wartość roszczenia składają się: kwota 5 268,18 zł niezapłaconych rat, kwota 665,48 zł stanowiąca wartość skapitalizowanych odsetek za opóźnienie oraz kwota 10,00 zł kosztów czynności egzekucyjnych.

W odpowiedzi pozwana S. B. wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz o zwrot kosztów procesu wraz z kosztami zastępstwa procesowego w kwocie 2 417 zł.

Pozwana w uzasadnieniu przyznała, że zawarła ze stroną powodową umowę pożyczki, zgodnie z którą wypłacono jej kwotę 2 700 zł. Pozwana podała, że spłaciła kwotę 1 984 zł, zaprzeczyła, aby przy zawieraniu umowy wybrała opcję obsługi pożyczki w domu. Pozwana podniosła, że umowa jest nieważna, gdyż narusza zasadę ekwiwalentności

świadczeń, na dowód czego przedłożyła decyzję Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z 30.12.2015 r. uznającej działania powodowej Spółki za praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów. Zdaniem pozwanej powód nie wykazał, aby zawarł umowę ubezpieczenia.

Pismem z dnia 5.12.2017 r. (k.60-62) B. (...) Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty z siedzibą w G. zgłosił interwencję uboczną po stronie powoda.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 1 czerwca 2015 r. (...) Finanse Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp. k. z siedzibą w P. zawarła ze S. B. umowę pożyczki pieniężnej numer (...) na następujących warunkach. Całkowita kwota pożyczki wynosiła 3 606,00 zł i miała zostać wypłacona pożyczkobiorcy po pomniejszeniu o opłatę przygotowawczą, która wynosiła 186,00 zł oraz po pomniejszeniu o koszt ubezpieczenia wynoszący 720,00 zł. Pożyczkobiorcy miała zostać wypłacona kwota 2 700 zł. Roczna stopa oprocentowania wynosiła 8 %, całkowity koszt pożyczki określono na 1 112,81 zł. W rubryce „Deklaruję chęć skorzystania z Opcji obsługi pożyczki w domu” maszynowo umieszczono znak „X” przy polu „TAK”. Opłatę za obsługę pożyczki w domu ustalono na kwotę 2 742,53 zł. Łączne zobowiązanie do spłaty wynosiło 6 855,34 zł. Rzeczywista roczna stopa oprocentowania (RRSO) wynosiła 74,21 %. Czas trwania umowy wynosił 62 tygodnie, raty tygodniowe obliczono na 110,57 zł. Regulamin umowy przewidywał możliwość naliczenia przez pożyczkodawcę odsetek maksymalnych za opóźnienie w płatności rat oraz możliwość obciążenia pożyczkobiorcy kosztami telefonicznego wezwania do zapłaty w kwocie 10 zł. Pożyczkobiorcy wypłacona została kwota 2 700 zł.

Dowód: umowa pożyczki pieniężnej k. 21-22.

Do dnia 30.11.2015 r. S. B. z tytułu zaciągniętej pożyczki dokonała wpłat w łącznej wysokości 1 434 zł. Po tej dacie dokonała dalszych wpłat w łącznej wysokości 240 zł. W sumie S. B. wpłaciła na rzecz pożyczkodawcy kwotę 1 674,00 zł.

Dowód: historia spłat k. 17-19.

W dniu 29.02.2016 r. doszło do przeniesienia własności przedsiębiorstwa (...) sp. z o.o. sp. k. w P. na nabywcę (...) Finanse S.A. z siedzibą w P..

Dowód: umowa o świadczenie w miejsce wykonania k.29-31.

Pożyczkodawca w dniu 09.03.2016 r. wezwał telefonicznie S. B. do zapłaty za co naliczył kwotę 10,00 zł tytułem kosztów windykacyjnych.

Okoliczność bezsporna, dodatkowo potwierdzona zestawieniem wykonania czynności windykacyjnych k. 20.

Pismem doręczonym pozwanej w dniu 8.12.2016 r. pożyczkodawca wypowiedział umowę numer (...).

Dowody: pismo wraz z potwierdzeniem odbioru k. 23-24.

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów decyzją z 30.12.2015 r. uznał za praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów działania (...) Finanse sp. z o.o. sp. k. w P. polegające na wprowadzaniu w błąd co do proporcji pomiędzy całkowitym kosztem pożyczki a całkowitą kwotą pożyczki oraz podawaniu nieprawdziwej informacji o całkowitym koszcie kredytu poprzez nieuwzględnienie w nim kosztu opłaty za obsługę pożyczki w domu.

Dowód: decyzja częściowa (...) k. 43-45.

W dniu 9.08.2017 r. wierzytelność względem pozwanej nabył B. (...) Niestandaryzowany Sekurytyzacyjny Fundusz Inwestycyjny Zamknięty z siedzibą w G..

Dowody: umowa o sekurytyzację wierzytelności k.82-91, informacja o przetwarzaniu danych osobowych k.92, zawiadomienie o zmianie wierzyciela k. 93, wyciąg z załącznika do umowy k.95.

Pozew przeciwko S. B. o zapłatę dochodzoną z umowy pożyczki numer (...) został złożony w dniu 23.02.2017.

Dowód: akta sprawy Nc-e (...) k. 1-5.

Sąd zważył co następuje:

Ustaleniu stanu faktycznego dokonano w oparciu o dowody z dokumentów, w szczególności o umowę pożyczki numer (...), historię spłat oraz decyzję Prezesa UOKiK. Już w tym miejscu należy wskazać, że nie została podważona autentyczność żadnego z dokumentu, będącego podstawą do ustalenia przez sąd stanu faktycznego.

Zgodnie z treścią art. 720 k.c. przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości. Umowa pożyczki, której wartość przekracza tysiąc złotych, wymaga zachowania formy dokumentowej.

W dniu 1.06.2015 r. doszło do zawarcia umowy pożyczki gotówkowej między S. B., a Spółką (...). Mamy zatem do czynienia ze stosunkiem prawnym nawiązanym między przedsiębiorcą a konsumentem. Konsument jako słabsza strona stosunków zobowiązaniowych (w relacji do przedsiębiorcy) jest przez prawodawcę otaczana szczególną ochroną. Cel tej ochrony jest ukierunkowany na poprawienie sytuacji prawnej konsumenta w obrocie cywilnoprawnym. Jednym z przejawów udzielania konsumentowi takiej ochrony prawnej są zapisy ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim. Ponadto ustawodawca, aby przeciwdziałać ocenianemu negatywnie w świetle zasad współżycia społecznego zjawisku lichwy oraz aby chronić słabszych uczestników obrotu m.in. konsumentów wprowadził instytucję odsetek maksymalnych (zob. art. 359 § 2¹ k.c.). Wysokość odsetek maksymalnych powinna stanowić podstawowe odniesienie do oceny ekwiwalentności wysokości wynagrodzenia pożyczkodawcy ustalonego w umowie. Trzeba także podkreślić, że umowa pożyczki powinna jasno określać, które opłaty i prowizje stanowią zysk pożyczkodawcy, a które pobierane są na pokrycie konkretnych kosztów ponoszonych związanych z obsługą kontrahenta. Te ostatnie powinny zostać określone w wysokości rzeczywiście ponoszonych przez pożyczkodawcę kosztów, gdyż w przeciwnym razie stanowiąc będą dla niego źródło ukrytego zysku. Takie zaś działanie stanowi nadużycie prawa podmiotowego, gdyż zmierza do obejścia ustawy i pozostaje sprzeczne z zasadami współżycia społecznego.

Analiza treści dokumentu umowy prowadzi do wniosku, że niektóre z ich postanowień były skrajnie niekorzystne dla pozwanej. S. B. otrzymała „do ręki” kwotę 2 700 zł (k. 22v akt). Pożyczając faktycznie tę kwotę, oprócz zobowiązania się do jej zwrotu wraz z odsetkami, musiała ponieść inne, dodatkowe, a przy tym znaczne koszty. Mianowicie, oprócz odsetek w wysokości 8 %, pożyczkodawca uwzględnił opłatę przygotowawczą w kwocie 186 zł, koszt ubezpieczenia w kwocie 720 zł oraz opłatę za obsługę pożyczki w domu w kwocie 2742,53 zł. Zatem S. B. pożyczając na 62 tygodnie (15 miesięcy) kwotę 2 700 zł, musiała de facto oddać 6 855,34 zł. Co znamienne, przy stosunkowo niskim oprocentowaniu pożyczki (8 %), suma dodatkowych kosztów jej udzielenia (720 zł ubezpieczenia + 186 zł opłaty przygotowawczej + 2 742,53 zł opłaty za obsługę w domu) znacząco przewyższała kwotę oddaną pozwanej do dyspozycji. Tak duża dysproporcja prowadzi do wniosku, że pożyczkodawca zmierzał ukryć spodziewany zysk w opłatach dodatkowych. Co ważne, z dokumentów sprawy nie wynika, żeby pożyczkodawca rzeczywiście poniósł dodatkowe koszty czy to ubezpieczenia, czy opłaty przygotowawczej ani też jakie były rzeczywiste koszty obsługi pożyczki w domu klienta. Strona powodowa wykazała natomiast, że poniosła koszty windykacyjne w kwocie 10 zł za telefoniczne wezwanie do zapłaty. Okoliczności takiej pozwana nie zaprzeczała, a przy tym poniesienie tych kosztów przez pożyczkodawcę zostało uprawdopodobnione dokumentem.

Pobocznie należy zaznaczyć, że opcja obsługi pożyczki w domu została zaznaczona automatycznie w formularzu umowy. Regulamin przewidywał odrębną procedurę zawierania umowy, uruchomienia środków w przypadku umowy w wariantcie obsługi pożyczki w domu oraz bez opcji obsługi pożyczki w domu. W przypadku rezygnacji przez konsumenta z tej kosztownej opcji, pożyczkodawca uzależniał udzielenie konsumentowi pożyczki od spełnienia przez

niego dodatkowych wymogów (m.in. badanie zdolności kredytowej). W ten sposób konsument był wręcz przymuszany do zawierania umowy na niekorzystnych dla niego warunkach.

Przedmiotowa umowa pożyczki została zawarta z użyciem wzorca umownego. Naturalnie taka umowa wiąże kontrahenta. Niemniej jednak postanowienia wzorca umowy nie wiążą konsumenta, gdy kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Są wówczas określane mianem klauzul abuzywnych (zob. art. 385¹ § 1 k.c.). Przepis art. 385³ k.c. wymienia otwarty, przykładowy katalog klauzul niedozwolonych. Do akt pozwana przedłożyła decyzję Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, który uznał za praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów działania (...) Finanse sp. z o.o. sp. k. w P.. Organ ten nakazał pożyczkodawcy zaniechania stosowania praktyk polegających na wprowadzaniu w błąd co do proporcji pomiędzy całkowitym kosztem pożyczki a całkowitą kwotą pożyczki oraz podawaniu nieprawdziwej informacji o całkowitym koszcie kredytu poprzez nieuwzględnienie w nim kosztu opłaty za obsługę pożyczki w domu. Praktyki opisane w przedmiotowej decyzji stosowane były przez Spółkę (...) w umowie zawartej ze S. B..

Należy stwierdzić, że koszty udzielenia pożyczki mniej więcej dwuipółkrotnie przewyższały kwotę oddaną pozwanej do dyspozycji. Trzeba było więc dojść do wniosku, że w umowie posługiwano się niedozwolonymi klauzulami umownymi, tym bardziej, że proceder taki stwierdził właściwy organ państwowy. Klauzule abuzywne nie wiążą stron, natomiast umowa w pozostałym zakresie pozostaje w mocy (tak art. 385¹ § 1 i 2 k.c.). W stosunkowo niedawno wydanym wyroku Sąd Najwyższy stwierdził, że lukę, która powstała w umowie w wyniku zastrzeżenia postanowienia niedozwolonego, należy wypełnić na korzyść konsumenta (zob. wyrok SN z 14.07.2017 r., II CSK 803/16, Orzecznictwo Sądu Najwyższego, Izba Cywilna, s. 105-125, Wolters Kluwer). Sąd orzekający w miejsce klauzul abuzywnych musiał „podstawić” inne, zgodne z prawem zapisy umowy. Innymi słowy miejsce wyeliminowanych postanowień umownych sąd musiał wypełnić treścią. Uczyniono to na następujących zasadach.

Obniżono do poziomu 20 % opłatę za obsługę pożyczki w domu, gdyż tyle mogły faktycznie wynosić koszty tych czynności. Zatem kwotę 2 742,53 zł ustaloną w umowie pożyczki zmniejszono do 548,51 zł (2742,53 zł x 20%). Następnie wyeliminowano koszty ubezpieczenia i opłatę przygotowawczą, bowiem strona powodowa nie udowodniła żeby poniosła te koszty. Przy oprocentowaniu 8 % i kwocie pożyczki 2 700 zł pożyczonej na 62 tygodnie, należność z tytułu odsetek od kapitału wyniosłaby 146,22 zł. Po wyeliminowaniu z umowy klauzul abuzywnych łączne zobowiązanie pozwanej wynosiło 3 394,73 zł (2 700 zł + 146,22 zł + 548,51 zł). Hipotetyczna rata pożyczki wynosiła zatem 54,75 zł (3 394,73 zł / 62 raty). Należy podkreślić, że ustalona przez Sąd hipotetyczna rata (w miejsce raty umownej 110,57) uwzględnia 20 % opłaty za obsługę pożyczki w domu ustalonej przez pożyczkodawcę, stopę oprocentowania w wysokości 8 %. Natomiast przy jej obliczeniu wyeliminowano koszt ubezpieczenia oraz opłatę przygotowawczą. Umowa została rozwiązana w listopadzie 2015 r. Przyjęto, że S. B. zwróciła łącznie 1 674 zł (taka suma wynika z historii spłat k. 17-19). Jest to kwota bezsporna, a zarazem wyższa od kwoty wynikającej z karty spłat przedłożonej przez pozwaną (k. 46-47). Do 30 listopada 2015 r. (koniec miesiąca w którym wypowiedziana została umowa) pozwana wpłaciła 1 434 zł, co też wynika z obu zestawień (k.17-19, 46-47). Po rozwiązaniu umowy z końcem listopada 2015 r. pozwana dokonała jeszcze wpłat łącznie na kwotę 240 zł to jest - 7.12.2015 r. w kwocie 50 zł, 21.12.2015 r. w kwocie 30 zł, 28.12.2015 r. w kwocie 30 zł, 4.01.2016 r. w kwocie 50 zł, 11.01.2016 r. w kwocie 30 zł, 18.01.2016 r. w kwocie 50 zł. Dokonane wpłaty należało zaliczyć na poczet zadłużenia, to jest na tygodniowe hipotetycznie określone raty począwszy od 7.12.2015 r. I tak dokonując wpłaty 7.12.2015 r. w kwocie 50 zł pozwana zalegała jeszcze 4,75 zł; z ratą za 14.12.2015 r. zalegała 54,75 zł; dokonując wpłaty 30 zł 21.12.2015 r. zalegała 24,75 zł; dokonując wpłaty 30 zł 28.12.2015 r. zalegała 24,75 zł; dokonując wpłaty 50 zł 04.01.2016 r. zalegała 4,75 zł; dokonując wpłaty 30 zł 11.01.2016 r. zalegała 24,75 zł; dokonując wpłaty 50 zł 18.01.2016 r. zalegała 4,75 zł. Za wskazany okres 7 rat pozwana zalegała z zapłatą łącznie 147,25 zł. Pozwana całkowicie zaniechała płatności rat, których termin płatności przypadał od dnia 25.01.2016 r. Łącznie tych rat pozostało 29. Podsumowując tę część o wyliczeniu zaległości, należy stwierdzić, że S. B. zalegała z zapłatą łącznie kwoty 1731 zł (147,25 zł zaległości z 7 rat, kiedy jeszcze regulowała zadłużenie + 29 rat po 54,75 zł kiedy zaniechała płatności).

Oprócz tego stronie powodowej należały się odsetki za opóźnienie w płatnościach. Sąd dokonał wyliczenia w oparciu o wyżej podany harmonogram (z uwzględnieniem wpłat jakich pozwana dokonywała oraz z uwzględnieniem zmiany wysokości odsetek po 01.01.2016 r.) i tak odsetki za opóźnienie należne stronie powodowej wyliczono na sumę 194,87 zł. Ponadto powodowa Spółka wykazała, że poniosła wydatki związane z windykacją w kwocie 10 zł.

Rekapitulując należy w pierwszej kolejności stwierdzić, że pożyczkodawca jako przedsiębiorca posłużył się w stosunkach umownych z konsumentem niedozwolonymi klauzulami umownymi, które należało z obrotu prawnego wyeliminować, tym bardziej że do podobnego wniosku doszedł wcześniej właściwy organ państwowy. Ponadto powodowa Spółka nie udowodniła, aby poniosła koszty ubezpieczenia oraz koszty opłaty przygotowawczej. Dodatkowe opłaty rażąco przewyższały kwotę jaka została udostępniona S. B.. Po ustaleniu przez Sąd hipotetycznej raty pożyczki ustalono, że pozwana zalegała z zapłatą rat w łącznej kwocie 1731 zł, z zapłatą odsetek za opóźnienie w łącznej wysokości 194,87 zł. Ponadto pożyczkodawca zasadnie obciążył pozwaną kosztami opłaty windykacyjnej w kwocie 10 zł. Roszczenie odsetkowe należało uwzględnić zgodnie z żądaniem pozwu.

W tych warunkach zasądzono od pozwanej S. B. na rzecz strony powodowej (...) Finanse S.A. z siedzibą w P. kwotę 1 935,87 zł wraz z odsetkami za opóźnienie od dnia 23.02.2017 r. do dnia zapłaty, a powództwo dalej idące oddalono, o czym sąd orzekł w punktach I i II sentencji wyroku.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie przepisu art. 100 zd. 1 k.p.c., który stanowi, że w razie częściowego tylko uwzględniania żądań koszty będą wzajemnie zniesione lub stosunkowo rozdzielone. Proporcje „wygrania sprawy” rozkładały się w stosunku 33 % do

67 % na korzyść pozwanej. Do kosztów procesu powodowej Spółki należał koszt opłaty sądowej 250 zł. Natomiast do kosztów procesu pozwanej należało zaliczyć koszt zastępstwa prawnego 1 800 zł, opłaty skarbowej 17 zł – łącznie 1 817 zł. Po stosunkowym rozdzieleniu (1217,39 – 82,5) należało zasądzić od strony powodowej na rzecz pozwanej kwotę 1 134,89 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.